

ՏԻԳՐԱՆ ԶՈՉԱՐՅԱՆ

ՀՀ ՊՆ իրավաբանական վարչության նորմատիվ ապահովման բաժնի պետ, ԲՀԾ 1-ին դասի խորհրդական ՀՀ ԳԱԱ գիտակրթական միջազգային կենտրոնի դասախոս, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԶԻՆՎԱԾ ՈՒԺԵՐԻ ԿԱՅԱՑՄԱՆ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԵՆՔՈՒՄ

Համաշխարհային պատմության փորձը վկայում է, որ որքան սահմանափակ են երկրի նյութական ու մարդկային պաշարները, տնտեսական ու քաղաքական հնարավորությունները, այնքան դրա ռազմական ու քաղաքական ղեկավարությունը բժախնդրորեն է մոտենում ստեղծված ռազմաքաղաքական իրադրության գնահատմանն ու ճիշտ կանխատեսմանը, հնարավոր փոփոխություններին ու զարգացման հավանական հեռանկարներին, այնքան հրատապ են դառնում երկրի ազգային շահերին ու անվտանգությանը սպառնացող վտանգները ժամանակին բացահայտելու և դրանք չեզոքացնելու արդյունավետ համակարգի մշակումն ու գործադրումը:

Նախկին խորհրդային մյուս հանրապետությունների հետ գրեթե միաժամանակ, սակայն առավել անբարենպաստ պայմաններում ձեռնամուխ լինելով ազգային բանակի ստեղծմանը՝ Հայաստանը կարողացավ աներևակայելի կարճ ժամանակահատվածում ստեղծել կարգապահ ու մարտունակ զինված ուժեր, որոնք ներկայումս իրենց մարտական պատրաստակամության մակարդակով, բարոյահոգեբանական վիճակով առաջիններից են ԱՊՀ-ում, իսկ Հարավկովկասյան տարածաշրջանում համարվում են ամենամարտունակն ու առաջավորը¹: ՀՀ ՉՈՒ առանձին ստորաբաժանումներ, մասնակցելով բազմազգ բազմաթիվ գործարարություններին, ցուցադրել են բարձր մարտական վարպետություն՝ արժանանալով օտարազգի մասնագետների բարձր գնահատականներին ու դրվատանքներին: Այսօր, միանշանակ, կարելի է ասել, որ անցած տարիներին հաջողվել է ստեղծել մի բանակ, որը մի կողմից համապատասխանում է պետության իրական հնարավորություններին, մյուս կողմից այսօր ընդունակ է ապահովելու պետության տարածքային անձեռնմ-

խելիությունն ու անկախությունը:

Հայաստանի բանակը ստեղծվեց ու կազմավորվեց պատերազմի բովում, երբ վտանգված էին ՀՀ սահմաններն ու Արցախը: Տարերայնորեն ձևավորված ինքնապաշտպանական ջոկատները ռազմի դաշտում ստացան իրենց մարտական մկրտությունը և դարձան ապագա կանոնավոր բանակի հիմքը: Հայոց բանակի ստեղծումն ու պատմությունն անքակտելիորեն կապված են հայոց պետականության ստեղծման պատմական իրողության հետ, քանզի պետություն և բանակ հարաբերությունները փոխկապակցված են, և դժվար է պատկերացնել մեկն առանց մյուսի: Հայոց բանակն իր կայացման ճանապարհին անցավ դժվարին ու առանցքային մի քանի փուլ: Հիմնարար գործընթացների ու իր առջև դրված խնդիրների տեսանկյունից բանակի անցած ուղին ՀՀ ներկայիս Նախագահ Սերժ Սարգսյանը 2002 թվականին բաժանեց երեք ժամանակաշրջանների՝

1988 թվականի փետրվար – 1992 թվականի մայիս, երբ դարաբաղյան շարժման ակտիվացման և հայ-ադրբեջանական հարաբերությունների ծայրաստիճան սրման պայմաններում Հայաստանի և ԼՂ բնակչության ռազմական անվտանգության ապահովումը դարձավ ավելի քան հրատապ,

1992 թվականի հունիս – 1994 թվականի մայիս, երբ անկախ Հայաստանի Հանրապետությունը, ԼՂՀ-ի հետ միասին գտնվելով չհայտարարված, բայց փաստացի պատերազմի մեջ Ադրբեջանի Հանրապետության հետ, միաժամանակ ձեռնամուխ եղավ նաև Ազգային բանակի ստեղծմանը,

1994 թվականի հունիս – 2002 թվական, որը կարելի է անվանել բանակաշինության, կայուն զարգացման, զորքերի մարտունակության բարձրացման, կարգապահության ամրապնդման, սպայական անձնակազմի պատրաստման ու վերա-

www.lawinstitute.am

պատրաստման, ինչպես նաև բանակ-հասարակության հարաբերություններում առկա անջրպետի տարեցտարի վերացման փուլ, երբ հաստատված զինադադարից հետո երկրի իշխանությունները հնարավորություն ստացան արդեն խաղաղ պայմաններում ջանքերը կենտրոնացնել բանակի՝ որպես պաշտպանական ամբողջական համակարգի վերջնական ձևավորման, բոլոր անհրաժեշտ ստորաբաժանումներն ստեղծելու ու զարգացնելու ուղղությամբ²:

Այս փուլերից յուրաքանչյուրը, լինելով Հայոց բանակի պատմության կարևոր օղակ, առանձնանում է իր յուրահատկություններով, զարգացման տրամաբանությամբ, տվյալ ժամանակում գոյություն ունեցող իրողություններով և մինչև իսկ հոգեբանությամբ: Ընդհանուր չի լինի դրանցից որևէ մեկը որակել որպես ավելի բարդ, քանզի դրանք համատեղելի չեն մի շարք առումներով. նույնական չեն ժամանակները, քաղաքական իրողությունները, առկա ռեսուրսները: Օրինակ, 1988 թվականից մինչև 1992 թվականի մայիս ամիսն ընկած ժամանակահատվածի հիմնական առանձնահատկությունն ու բնորոշիչը ինքնաբերական հայրենասիրությունն էր, ավելի խիստ, թերևս՝ տարերայնությունը:

Իսկ 1992 թվականի հունվարի 28-ին կառավարությունն ընդունեց «Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության մասին» որոշումը՝ դրանով իսկ հայտարարելով հայոց ազգային բանակի ստեղծման իրավական հիմքը: Նորաստեղծ նախարարության ենթակայությանը հանձնվեցին ներքին գործերի նախարարության միլիցիայի պարեկապահակային գունդը, հատուկ նշանակության օպերատիվ գունդը, քաղաքացիական պաշտպանության գունդը և հանրապետական զինվորական կոմիսարիատը: Քիչ ավելի ուշ հիմնվեց պաշտպանության նախարարության կենտրոնական ապարատը՝ գլխավոր շտաբը, վարչություններն ու առանձին բաժինները: 1992 թվականի մայիսին պաշտպանության նախարարությունը սկսեց առաջին զորակոչը հանրապետության տարածքում՝ հիմք դնելով բանակը ժամկետային զինծառայողներով համալրելու կայուն ավանդույթին:

«Ո՛չ պատերազմ, ո՛չ խաղաղություն» իրավիճակում, երբ խաղաղության ճակատագիրը մեծապես դրվեց արդյունավետ ռազմական և արտաքին քաղաքականության նպատակային հենքում, զինված ուժերը, ինչպես և մարտական գործողությունների ժամանակ, պետք է շարունակելին ամեն կերպ

նպաստել այս անգամ արդեն երկրի ռազմական անվտանգության ապահովմանն ուղղված պետական քաղաքականության գործընթացին³, ինչը և մինչ օրս բավականին իրատեսական տարբերակներով կազմակերպվում է: Եվ որպես այդպիսին, զինված ուժերի կառուցվածքի հետագա կատարելագործման, ինչպես նաև ՀՀ պետական սահմանի հուսալի պաշտպանությունը կազմակերպելու, դեկավարումը համակարգելու, մարտական պատրաստականությունը բարձրացնելու նպատակով մի քանի ուղղություններով ստեղծվեցին բանակային գործառնություններ՝ համախմբելով համապատասխան տարածաշրջանների գործառնությունները: Կազմավորվեցին կենտրոնական ապարատի վարչությունները, բաժիններն ու ծառայությունները, կայացան հրետանու, հակաօդային պաշտպանության, օդուժի զորատեսակները, կազմավորվեցին հետախուզության, կայի, ինժեներական զորքերը, որոնք կատարեցին և մինչ օրս վստահաբար իրականացնում են իրենց առջև դրված հանձնարարականները ինչպես պատերազմական գործողությունների ժամանակ, այնպես էլ խաղաղ պայմաններում:

Մարտական պատրաստականությունն ու մարտունակությունն ընդգրկել են զինված ուժերի կյանքի ու գործունեության բոլոր ոլորտները: Այս առումով առաջնային են ցանկացած պահի զինված ուժերի՝ խաղաղ ժամանակաշրջանի վիճակից պատերազմականի կազմակերպված անցման, ինչպես նաև մարտական առաջադրանքները կատարելու նպատակով մշտական տեղակայման վայրերից արագ և հակառակորդի հետախուզական միջոցներից աննկատ դուրս գալու խնդիրները: Այս առումով բանակաշինության երրորդ փուլը բավականաչափ հազեցած է ջոկից մինչև մարտական գործառնությունների մակարդակով հաստիքային զենք ու զինամթերքի օգտագործմամբ պլանային բազմաթիվ ուսումնամարզական, ճամբարադաշտային հրամանատարաշտաբային հավաքներով: Բանակը չի կարող հզոր լինել նաև առանց սպառազինության նոր տեսակների, առանց զենք-զինամթերքի, վառելիքաքսուքային նյութերի, սննդամթերքի և իրային ապահովության միջոցների զգալի պաշարների: Անցած տարիների իրադարձությունները վստահություն են ներշնչում, որ նույնիսկ ծանրագույն տնտեսական պայմաններում տվյալ հարցերը ևս հնարավոր է հաջողությամբ լուծել:

Ռազմական տեսության գրեթե բոլոր հեղինակները միահամուռ նշում են, որ չափազանց դժ-

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

վար է ռազմական գործողություններին զուգընթաց զբաղվել բանակաշինությամբ⁴ : Այդուհանդերձ, հայ ժողովրդին հաջողվեց համատեղել այս երկու դժվարին խնդիրների իրագործումը և խիզախ ու անձնվեր զինված ջոկատներից կատարել անցում կանոնավոր զինված ուժերի:

Ռազմական անվտանգության ապահովման գործում Հայաստանի Հանրապետությունը կարևորում է ազգային և միջազգային երաշխիքների ստեղծումն ու ամրապնդումը: Ռազմական անվտանգության ապահովման ազգային երաշխիքը մարտունակ, ժամանակակից սպառազինությամբ, մարտական ու բարոյահոգեբանական բարձր պատրաստվածությամբ, Հայաստանի Հանրապետության ինքնիշխանությունն ու տարածքային ամբողջականությունը պաշտպանելու ունակ, ռազմական անվտանգության սպառնալիքների կանխմանն ու լիակատար չեզոքացմանը պատրաստ, փոխգործակցելի և քաղաքացիական վերահսկման ներքո գտնվող ՀՀ զինված ուժերն են: Ուստի, հզոր զինված ուժեր ունենալը ներկայիս աշխարհաքաղաքական իրողության պայմաններում Հայաստանին պարտադրված առաջնահերթություն է, իսկ մարտունակ, ռազմական սպառնալիքների լիակատար չեզոքացմանը և ռազմական անվտանգության ապահովման խնդիրների լուծմանը մշտապես պատրաստ զինված ուժերի առկայությունը պետության գերխնդիրն է⁵:

Հայաստանի զինված ուժերը քանակական առումով մեծաթիվ չեն, ոչ-ոքի չեն սպառնում, միաժամանակ մարտունակ են, կարգապահ, կառավարելի: Փորձագիտական վերլուծությունն ու անգամ պարզ համեմատությունը ցույց են տալիս, որ նման գնահատականները բնավ էլ ուռճացված չեն, այլ՝ իրողության հաստատում: «Որակն ընդդեմ քանակի» սկզբունքը կարևոր նշանակություն ունեցավ նաև այն իմաստով, որ կիրառվեց բանակաշինության և զինված ուժերի զարգացման բոլոր ասպեկտներում՝ ռազմատնտեսական, բարոյահոգեբանական, զինվորական անձնակազմի զարգացվածության, ճակատամարտում հնարամիտ ու անսպասելի որոշումներ ընդունելու և դրանք իրականացնելու կարողության ապահովման գործընթացներում⁶:

Առանց գունազարդելու Հայաստանի զինված ուժերի իրական վիճակը, ընդունելով դրանում առկա բոլոր թերությունները, բացթողումներն ու իրավախախտման փաստերը՝ միաժամանակ պետք է ընդունենք նաև, որ այն այսօր հասարակության

ամենակենսունակ օրգանիզմներից է: Երկրի պաշտպանության ոլորտի ղեկավարության կողմից մշտապես ձեռնարկվում են կտրուկ, հաճախ ոչ միանշանակ ընկալվող միջոցառումներ՝ եղած բացթողումներն ու իրավախախտումները հնարավոր նվազագույն մակարդակին հասցնելու, բանակի մարտունակությունն ավելի բարձրացնելու ուղղությամբ:

Ռազմական ոլորտի բարեփոխումների կարևորագույն մասը բուն զինված ուժերի վերակառուցումն է, որը ներառում է զորքերի և կառավարման մարմինների հետագա կառուցվածքային կատարելագործումը, զինված ուժերի մարտական կարողությունների, ազդարարման և կառավարման համակարգի օպերատիվության և կայունության բարձրացումը, ժամանակակից կատարելագործված զինատեսակներով բանակի սպառազինության համալրումը:

Յուրաքանչյուր բանակի վերակառուցման գլխավոր օբյեկտն ու սուբյեկտը նախևառաջ զինձառայողներ են՝ որպես զինված ուժերի առաջնային և կարևորագույն տարր, ավանդույթների, փորձի, մարտական կարողությունների ու բարոյական ոգու կրող: Ուստի, անհրաժեշտ է բարեփոխումների գործընթացում ապահովել նրանց ընտրության, պատրաստման, տեղաբաշխման, հոգևոր ու գաղափարական դաստիարակության, մասնագիտական կատարելագործման, սոցիալական ապահովման այնպիսի համակարգ, որի միջոցով հնարավոր լինի ձևավորել նոր որակի հայ զինվորականին՝ հայրենիքին անսահման մվիրված, ընդհանուր և ռազմական խոր գիտելիքներով ու բարձր կուլտուրայով, ինքնուրույն որոշումներ ընդունելու ունակ: Հատուկ դեր է հատկացվում սպայական կորպուսին, որի համար ծառայությունը դառնում է կյանքի ուղեկից, կենսակերպ, հասարակական և ֆիզիկական գոյության միջոց ու նպատակ:

Հայ սպան պետք է լինի ազգային գաղափարախոսության կրողը, տարածողը, մարմնացումը: Միաժամանակ, նա պետք է հասարակության կողմից ընկալվի որպես կրթվածության, ազնվության, պատվախնդրության խորհրդանիշ: Պետությունն ու հասարակությունը պետք է պայմաններ ստեղծեն, հնարավորություն տան բանակին շուտափույթ ազատվել բոլոր նրանցից, ովքեր բանակ են մտել ոչ թե սրտի կանչով, հայրենիքին ծառայելու մղումով, այլ տաքուկ անկյուն գտնելու, բարձր թոշակ ստանալու ակնկալիքով: Զինվորական համագեւտը նույնպես պետական դրոշին համարժեք

խորհրդանիշ է, և դրա անհարգի կրումը հավասարազոր է հանցագործության՝ ընդդեմ պետական խորհրդանիշների: Եվ հակառակը, պետության կողմից զինվորականների բարձր գնահատումը միշտ էլ վճռականություն ու եռանդ է հաղորդում նրանց, զորեղ ազդակներ տալիս բանակաշինության գործընթացի կատարելագործման համար, որի իմաստով խաղաղ պայմաններում զինվորականների սխրանքները չպետք է զիջեն մարտադաշտում կատարվածին: Բարեփոխումների համատեքստում երկրի ռազմական ոլորտի ղեկավարությունը շարունակելու է զարգացնել պատերազմի և ժամանակի փորձությունը բռնած լավագույն ավանդույթները՝ զինված ուժերը դիտարկելով որպես հայ ժողովրդի կյանքի, պետության բարգավաճման ու սերունդներին հզոր հայրենիք ժառանգելու երաշխավոր⁷:

Հայ զինվորականի բարոյահոգեբանական պատրաստվածության հիմքը հավատքի, ազգային գաղափարախոսության և բարոյական համամարդկային արժեքների վրա խարսխված գաղափարականությունն է: Հիրավի, գաղափարի զինվորն անպարտելի է: Բայց գաղափարները կենսունակ են դառնում միմիայն ազգային պարտքը ճանաչելով, ընդունելով և աննկուն կամքով դրանք իրագործելով: Ուրեմն, ժողովրդի հետ միասին վերարժևորելով բանակի անցած ճանապարհն ու կայացման փորձը, դրանք հմտորեն փոխկապակցելով աշխարհի առաջատար բանակների չափանիշներին և արմատավորելով ազգային գաղափարախոսության հիմնադրույթները՝ հարկավոր է վերջնականապես ձևավորել «Հայոց ազգային բանակի» գաղափարներն ու ավանդույթները, որպեսզի ավելի արդյունավետ առաջ մղվեն արտաքին ու ներքին թշնամիների դեմ «համահայկական հաղթական հակապատերազմի» գաղափարը:

Պաշտպանական բարեփոխումների գործընթացում առանձնակի ուշադրություն պետք է դարձնել նաև զինված ուժերում զինվորական ծառայության նյութական խրախուսման հարցերին: Միամտություն և կարճատեսություն է այսօր մտածել, որ շուկայական հարաբերությունների պայմաններում սպայի ծառայության հիմնական խթանիչը միայն ծառայողական խանդավառությունն է ու հայրենասիրական մղումը: Զինծառայողների վարձատրությունը այսօր այնքան էլ չի համապատասխանում զինվորական-ծառայողական գործառույթների բարդությանը, կարևորությանը, լարվածությանը, ծառայողական պարտականությունների հատուկ

բնույթին, ինչը բավականին հարվածում է զինվորական ծառայության վարկանիշին և որակյալ կադրերով զինված ուժերի համալրման գործընթացին: Զինծառայողի մարտունակությունը սկսվում է ընտանիքից, որի պարագայում, իհարկե, անթույլատրելի է զինծառայողին սոցիալական ծանր բեռի տակ թողնելը: Ռազմական անվտանգության ապահովման համակարգում անթույլատրելի է սոցիալական վիճակից, տիրող անարդարությունից դժգոհ, ծառայության նկատմամբ անտարբեր «հայրենիքի պաշտպանի» առկայությունը:

Քաղաքացին պետք է ձգտի զինծառայող դառնալ ոչ թե այն պատճառով, որ չի գտնում իր տեղը քաղաքացիական կյանքում, այլ որովհետև զինվորական ծառայությունը պատվաբեր է և ունի բարձր սոցիալական կարգավիճակ: Միաժամանակ, բանակը պետք է հնարավորություն ունենա ընտրելու արժանավորին, լավագույնին, ընդունակին և ոչ թե զինված ուժերի շարքերը համալրվի առաջին պատահաձով: Հենց այդ իսկ նկատառումներով էլ պետությունը պետք է ձեռնարկի բոլոր միջոցները, որպեսզի զինվորականի մասնագիտությունը համարվի գրավիչ, պատվաբեր և նախընտրելիներից մեկը: Որպես օրինակ կարելի է նշել, որ Ռ. Ռեյզանի՝ ԱՄՆ-ի նախագահ ընտրվելու նախաշեմին սպայի մասնագիտությունը իր վարկանիշով ԱՄՆ-ում նախընտրելի մասնագիտությունների ցանկում գտնվում էր հինգերորդ տասնյակում, իսկ նրա կառավարման վերջին տարում բարձրացավ երկրորդ տեղը:

Ռազմարվեստի, ռազմական գիտության ու տեխնիկայի զարգացման արդի մակարդակը, ինչպես նաև Հայաստանում հանրակրթական համակարգի առկա դժվարությունները թելադրում են, որ ապագա զինվորականի պատրաստման գործընթացում պետք է շեշտադրվի ռազմական թեքումով դպրոցների դերակատարությունը: Այդ հաստատությունների սաները ընդհանուր միջնակարգ կրթության հետ միասին արդեն ունենում են նաև միջնակարգ ռազմական կրթություն, ֆիզիկապես, մտավորապես ու հոգեբանորեն պատրաստված են հետագա ուսման և ծառայության համար: Այդ շրջանավարտների հիմնական մասը (բարձր առաջադիմություն ցուցաբերողները) միանգամից կրթությունը շարունակելու է բարձրագույն ռազմաստիճանական հաստատություններում:

Առաջիկա ժամանակաշրջանում պետք է ունենալ զինվորական կադրերի պատրաստման այնպիսի կատարյալ համակարգ, որը, մի կողմից, լրիվ

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

բավարարի զինված ուժերի պահանջարկը՝ ամբողջությամբ օրակարգից հանելով դրսում կադրերի պատրաստման անհրաժեշտությունը (իհարկե, խոսքը չի գնում առանձին նեղ մասնագիտությունների գծով սահմանափակ թվով մասնագետների պատրաստմանը, որի իրականացումը տեղում տնտեսապես աննպատակահարմար է), մյուս կողմից, իր որակական բարձր մակարդակի շնորհիվ ԱՊՀ-ի և արտասահմանյան որոշ երկրներից Հայաստանում կադրեր պատրաստելու շահագրգռություն և ցանկություն առաջ բերի: Անհրաժեշտ է նաև կատարելագործել կադրերի նշանակման, որակավորման և առաջխաղացման համակարգը, որպեսզի բանակային միջավայրում իսպառ բացառվի հովանավորչությունը, ծառայության անհրաժեշտ բոլոր որակներին լիարժեք չհամապատասխանող անձանց առաջխաղացումը, զինծառայողների շրջանում մշտապես խրախուսվի ինքնակատարելագործման, մասնագիտական որակավորման բարձրացման ձգտումը: Դրա համար էլ փորձառու, երիտասարդ և եռանդուն զինվորական մասնագետների ներդաշնակ զարգացումը՝ հայ զինվորականության լավագույն ավանդույթների պահպանմամբ և բազմապատկմամբ, հանդիսացել և միշտ էլ հանդիսանալու է ՀՀ զինված ուժերի բարեփոխումների անհրաժեշտ ուղեկիցը, քանզի հայոց բանակը կարող է լինել հզոր և մարտունակ՝ միայն վերջինիս կազմում ունենալով զինվորականի պատիվը պահող ու պաշտող նվիրյալներ: Ներկայումս ՀՀ զինված ուժերի զարգացման հիմնական ուղենիշներում հատկապես կարևորվում է զինվորականության բարոյահոգեբանական որակների բարելավումը՝ առաջնային նշանակություն տալով այն զինծառայողի կերպարին, ով առաջնորդվում է էթիկական նորմերով, ի նպաստ գործի՝ լիարժեքորեն օգտագործում է իրեն տրված իրավունքները և հստակորեն կատարում իր պարտականությունները⁸:

Ամփոփելով կարելի է փաստել, որ անցյալ դարավերջին անկախացած Հայաստանը երկրաշարժային ավերի ու տնտեսական շրջափակման պայմաններում կարողացավ դիմակայել ադրբեջանա-

կան ագրեսիային, փառահեղ հաղթանակ տանել ու նրան պարտադրել զինադադար: Չնայած առկա հարաբերական խաղաղությանը՝ մեր երկրի ինքնիշխանությանն ու ժողովրդի գոյությանը սպառնացող մարտահրավերները չնվազեցին: Տարածաշրջանում առկա են հակասություններ, երկրները որդեգրել են անվտանգության ու պաշտպանական տրամագծորեն տարբեր ռազմավարություններ, վարում են տարբեր դաշինքների և ուժային կենտրոնների հարելու քաղաքականություն: Հայաստանի համար մտահոգիչ է Թուրքիա-Ադրբեջան ռազմավարական դաշինքը՝ Հայաստանի ազգային անվտանգության շահերը վտանգող քաղաքականությամբ: Ադրբեջանն ակնհայտորեն գերռազմականանում է, վարում հայատյաց քաղաքականություն, ձգտում հակամարտության ուժային լուծման:

Աշխարհաքաղաքական արդի իրողությունները և հայ ազգի ու նրա պետականության առջև ծառայած մարտահրավերները ՀՀ զինված ուժերի որակական առավելության ամրապնդման և դրա հարատևորեն բազմապատկման պահանջ են առաջադրել: Անհամեմատ սակավաթիվ ռեսուրսները ստիպողաբար առաջին տեղ են մղում «փոքր ուժերով՝ մեծ խնդիրներ» սկզբունքն իրականացնելու, մարդկային գործոնը կատարելության հասցնելու, տվյալ դեպքում՝ ազգային հավատքով, գաղափարով ու բարոյականությամբ տոգորված հայ զինվորականի ձևավորման խնդիրը: Ազգային գաղափարախոսությունը հայ զինվորականությանը հոգեպես ու զիտակցորեն շաղկապող, ազգի ավանդական նկարագրից բխող նպատակները, վարքը և գործունեությունը սահմանող գաղափարների ու արժեքների համակարգ է, առանց որի որևէ պետություն իր զինվորական ուժով չի կարող պահպանել կենսունակությունը գոյության անհաշտ պայքարում:

¹ Տե՛ս ՀՀ Նախագահ Սերժ Սարգսյանի շնորհավորական խոսքը ՀՀ անկախության 20-ամյակի առթիվ ՀՀ զինված ուժերի գորահանդեսի ժամանակ, 21.09.2011թ. // www.president.am

² Տե՛ս Սարգսյան Ս. Բանակը մեր ժողովրդի և պետության անվտանգության գրավականն է, Եր., Ամարաս, 2002, էջ 10-11:

³ Տե՛ս Օհանյան Ս. 21-րդ դարի բանակը, Եր., Տիգրան Մեծ, 2007, էջ 107:

⁴ Տե՛ս Օստանկով В.И. Военная безопасность России в начале 21-ого столетия, М., Издательский дом ВЕЧЕ, 2007. С. 72.

⁵ Տե՛ս ՀՀ Ազգային անվտանգության խորհրդի քարտուղար Արթուր Բաղդասարյանի ուղերձը ՀՀ ՊՆ կողմից ներկայացված «Պաշտպանության ռազմավարական վերանայման 2011-2015թթ. ծրագրի» վերաբերյալ // www.mil.am

⁶ Տե՛ս Այվազյան Ա. Հիմնատարներ Հայաստանի ազգային անվտանգության հայեցակարգի, Մաս 1, Եր., 2003, էջ 102-103:

⁷ Տե՛ս Օհանյան Ս. 21-րդ դարի բանակը, Եր., Տիգրան Մեծ, 2007, էջ 257:

⁸ Տե՛ս Օհանյան Ս. Հայկական բանակի 20-ամյա տարեգրությունը /համառոտ ուրվագիծ/, Եր., 2012, էջ 327:

РЕЗЮМЕ

Национальная идеология в основе создания и деятельности Вооруженных Сил Республики Армения

Национальная идеология армии это система идей и ценностей, сознательно и духовно объединяющих военных. Вооруженные силы Армении не очень большие в количественном смысле, но боеспособные, дисциплинированные и контролируемые. Армянский офицер должен быть носителем и распространителем национальной идеологии. Одновременно, он должен восприниматься общественностью как символ честности и образованности. Идеологическая основа армянского военного это постоянная готовность к защите Родины, основанная на вере и человеческих ценностях.

SUMMARY

The national ideology in the base of establishment and operation of Armed Forces of the Republic of Armenia

The national ideology of the army is the system of ideas and values consciously and spiritually uniting the militarians. The Armed Forces of Armenia quantitative terms is not manifold, do not threaten anybody, but are capable, precise and controllable. The Armenian officer should be the bearer and disseminator of the national ideology. At the same time, he must be perceived by the public as the symbol of honesty and education. The national ideological basis of the Armenian militarian is the permanent preparedness for defense of homeland anchored on the faith and universal values.